Napsal uživatel Karel "Krakonoš" Kyncl
Neděle, 27 Duben 2014 22:14

Nedávná diskuse na serveru FOLKtime o zvuku na jistém předkole Porty mě donutila se nad tématem zvuku poněkud zamyslet a pokusit se vytvořit jakousi příručku pro lidi, kteří na festivalovém pódiu nestáli či stávají velmi sporadicky, a taky pro ty, kteří na zvukaře nadávají – třeba v něm najdou několik postřehů k lepšímu soužití se zvukařem. Dopředu uvedu, že mé zkušenosti s živou muzikou se ještě nedají počítat na desetiletí a zvuk znám z obou stran kabelu – z té zvukařské na menších akcích, i z té muzikantské. Cílem článku je spíše vyvolat polemiku a dlouhou diskusi s tipy a triky pro muzikanty.
Zvukař je taky člověk, má své dobré i špatné nálady, může být nachlazený, nemocný, přepracovaný, případně i opravdu špatný. To je však věcí pořadatele, neboť oblíbenost jeho akce se zvukařem úzce souvisí. Další část odpovědnosti je však na kapele. **Mám dobrý nástroj?** Začnem e vlastně už dlouho před festivalem. Vizitkou muzikanta je jeho nástroj, a to ne tolik jak vypadá, ale hlavně jak hraje. Pokud se z vaší kytary ozývají divné zvuky při hraní akusticky, má vyhmatané pražce, staré struny a ve vámi hraných polohách pořádně neladí, žádný aparát to nezachrání. Zvukař pouze zesílí to, co se vám line z nástroje a špatná a rozladěná kytara je pro porotce i posluchače utrpením a sluchaři již při zvukové zkoušce chvatně opouštějí sál. Pokud mám nástroj elektrifikovaný, bylo by dobré ho předtím někde vyzkoušet (třeba v prodejně hudebních nástrojů pod záminkou, že si vybírám kombo) a zjistit, zda to při hraní nešumí, nepraská, i když lehce zahýbu připojovacím jackem v kytaře. Pokud nástroj v těchto bodech nevyhoví, je dobré navštívit opraváře.
Moje kytara má krásný akustický zvuk. Má cenu ji „prznit“ snímačem?
Moc záleží na stylu hry a na tom, s kým hraju. Pro samotného písničkáře to není nutností, musí si však uvědomit, že v případě hraní na mikrofon má velmi omezený pohyb po pódiu. To se dá vyřešit pořízením „klipového“ mikrofonu, který zachová zvuk kytary (dá se sehnat velmi levně, ale ty opravdu kvalitní stojí desetitisíce), ale dovolí i pohyb po jevišti a muzikant nepůsobí strnule (ano, i to se hodnotí). Pokud je vás ale v kapele víc, nedejbože máte nějaký hlasitější nástroj nebo dokonce i bicí, je třeba kytaru ozvučit. Proč? Mikrofon vždy snímá nejen potřebný nástroj, ale všechny zvuky, které se v okolí nacházejí. Do mixu potom tedy zvukaři v lajně s názvem „akustická kytara“ jde spleť různých zvuků, z nichž se prosadí jen ty nejsilnější. Navíc tam jde také i zvuk z odposlechů, který se od desky kytary odrazí zpět do mikrofonu, vleze do lajny s názvem „akustická kytara“, projde mixem, zesílí se, putuje do odposlechu, do mikrofonu, zesílí se, …nu, a pak již zbývá jen zvolat „zvukař, sólo“ a zpětná vazba je na světě. Nástroj, snímaný mikrofonem prostě nelze zesilovat do nekonečna. Nejhorší je to pak, pokud má takový nástroj sám o sobě malou hlasitost (kytara, vybrnkávaná prsty, ukulele apod.). Jaký snímač zvolit by byl už námět na další článek. **Hurá na pódium!** Nono, pomalu. Nejdříve je dobré si rozmyslet, kde kdo bude stát, přikreslit každému zpěvákovi bambulku mikrofonu a každému muzikantovi nakreslit jeho nástroj a dráty, kterými se bude připojovat ke zvuku. Takovému nákresu se říká Stageplán a značným způsobem zkrátí dobu zvučení a dohadování na pódiu, co kam vlastně strčit. Je dobré si také před soutěží někde hraní na aparát vyzkoušet v pozici, kdy vás netlačí čas ani tréma, můžete si vyzkoušet, co vše se dá se zvukem zvládnout. Nejlépe je domluvit se s nějakým zvukařem nebo s kamarádem ze zkušenější kapely, který jistě najde nějakou skulinu před koncertem. Na pódiu po zadrátování celé kapely je nejprve nutné si uvědomit, co je to odposlech (nebo monitor). Bývají to malé bedýnky, namířené na muzikanty, ze kterých na vás povětšinou zvukař mluví. Když potom víme, kde která je, probíhá komunikace cca takhle: Zvukař: „Zahraj mi něco na kytaru…kdo chce kytaru?“ Toto je chvíle, kdy se dotyčný muzikant, který chce slyšet kytaristu, přihlásí a buď slovně do mikrofonu nebo posunky (palec

nahoru/dolu) si určuje hlasitost svého odposlechu. Je dobré se kapelně dohodnout předem, co je pro vás při zpěvu prioritou slyšet. Obvykle jsou hlavní (nejhlasitější) vokály, pod nimiž jede kytara a basa. Co se týče sólových nástrojů, ty většinou stačí dát pouze k dotyčnému muzikantovi. Opatrně s hlasitostí – je třeba si uvědomit, že čím hlasitější a čím více toho v odposlechu bude, tím méně to bude přehledné. Pokud naopak bude odposlech příliš málo, uslyšíte zvuk zvenku, který může být rušivý (odražený zvuk se může vrátit zpět třeba za půl sekundy a potom nevíte, na který z nich se máte trefit). Pro nástřel je dobré si dát kousek písně, na které zjistíte, jak to vlastně s tou hlasitostí máte a poté si ještě odposlechy upravit, což ostatně není ostudou v jakékoliv části hraní – pokud se na vás zvukař dívá, stačí naznačit posunkem, případně mezi písněmi požádat.

Jééé, mikrofon!

Pokud jste se s tímto kouskem techniky ještě nesetkali, věřte, že je to sice zlý pán, ale také dobrý sluha. Mikrofon zdůrazní každou chybu, kterou uděláte, na druhou stranu vám ale umožní zpívat s takovou hlasitostí, která vám vyhovuje. Obecně vzato, mikrofon je ve své podstatě také nástroj a je třeba se ho naučit používat. Mikrofony na živé hraní se musí vypořádat se zpětnou vazbou, což dělají tím, že snímají jenom v omezeném úhlu, proto je dobré na něj zpívat z té správné strany a pokud ho v rámci pódiové šou musíte mít v ruce, určitě s ním nemiřte na odposlech. Důležitá věc – pokud jste zpěvák tichý a ne moc výrazný, nezachovávejte odstup (nejsme v bance), naopak, při zpěvu zvolte vzdálenost zdroje zvuku (ústa) od mikrofonu co nejmenší. V případě opačném volte i postup opačný, jděte do vzdálenosti třeba 20 cm. Důležité je, abyste na zvukové zkoušce (to je ta, při které si říkáte jak chcete odposlechy) používali mikrofon stejným způsobem, ne že řeknete nesměle jede, dva, tři a pak spustíte s razancí rockera. Samozřejmě platí, (nechci podceňovat inteligenci čtenáře, ale je třeba to zmínit) že čím dál jsem od mikrofonu, tím je můj hlas slabší a naopak. Toho se pak dá velmi dobře využít při aranži písně, kdy vokální party udělají mírný úkrok od mikrofonu a pak vynikne hlavní hlas, krásně dobarvený vokály.

Toť takový základ z toho, co mě napadlo. Připomínky, opravy a nadávky prosím směřujte do diskuse, třeba z toho uděláme další, doplňující díl. Také se hodí zkušenosti zvukařů!